

Kovo 1917 m.

№ 3 (61).

АТЕТТ

Turinyš.

I. A. DAILYDĖ: Lozorius. (Eilės).	65
II. VYTAS: Kova.	67
✓ III. J. DUKAS: Permaža rimto mąstymo.	73
IV. FAUSTAS KIRŠA: Nesiblaivo dangus. (Eilės).	75
V. FAUSTAS KIRŠA: Nakties tylą. (Eilės).	76
VI. FAUSTAS KIRŠA: Karžygio kryželis. (Eilės).	78
VII. PAPARONIS sekdamas GOETHE: Dailininkas.	77
VIII. TYRO DUKTĖ: Sudiev.	85
IX. UOSAITIS: Pirmutinis vyturys. (Eilės).	88
X. UOSAITIS: Radasta. (Eilės).	88
XI. JAUNA ŠEIMININKĖ: Kaip sviestas tepti.	89
XII. Pas mus ir kitur.	92
XIII. DR: Kalbos dalykai.	94
XIV. MOKYTOJAS: Kaip vilkas mokinosi kept duoną.	95
XV. Redakcijos atsakai.	95

Lozorius.

Rami Betanija sujudus,
Teiraujas seniai ir jauni:
Kodel pilietija nuliudus?
Kur jie taip bėga skubini?

Viens atsakas į tai girdėti:
Nežinot?! Mirė Lozorius!...
Kas beateis mums nun padėti,
Nelaimės, bėdos jei užgrius?!...

Ir gaujos bėga vienu buriu,
Kur stovi Lozoriaus namai
Ir veržiasi arčiau prie durių
Sudiev jam tarti amžinai.

Vieni beverkiančią Mariją
Ir Mortą bando nuramint,
Bet veltui — ašaras akyje
Koks žodis beįstengs nutrinti!..

Kiti tuo rodo širdį gerą,
Kad gerbia kuno palaikas:
Viniojo galvą jo į skarą
Ir riša kojas ir rankas

Ir, ėmę brangų kuną šaltą,
Buryje neša giminių
I grabą uoloje iškaltą
Ir užritina akmeniu.

„Ilsėkis, Lozoriau gerasis,
Nieks tavo miego nekliudys!
Tu palikai mus — ir gyvasis
Zmogūs tavęs nepamatys“!....

Tos mintis dar labiau pervėrė
Marijos širdį lyg kardu,
Naujan verksman ji pasinėre:
Nebėra brolio, oi skaudul!....

Taip verkiant jai diena praslinko,
Va jau išaušo ir antra,
Draugai ramint jos susirinko,
O jos aky vis ašara...

Tik štai Morta įbėgus rodo
Ženklu: Mokytojas yr čia!...
Marija kilus skub į sodą
Ir šaukia puldama kniubščia:

— O viešpatie, but' brolis gyvas,
Jeigu čia butum buvęs Tu!...
Tam pritaria burys akyvas
Draugų atsekusių kartu.

Prabilo Viešpats sugriaudintas:
— Kurgi palaidojote jį?
— Gi štai jo grabas užritintas!..
Sublizgo ašara aky...

— Atriskit akmenį, — įsako;
Morta gi perkerta tuoju:
— Štai ketvirta diena sukako,
Jis, Pone, atsiduoda jaul!...

I tai jai Jėzus: Jei tikėsi,
Kaip esu sakeš tau pirma,
Tu Dievo garbę paregėsi,
Nes Dievui viskas galima.

Ir sunkų akmenį atrito.
O Jėzus Tėvui meldėsi:
— Jiems ženklą duoki nematyta,
Kad mane siuntęs Tu esi.

Ir taręs tai, balsu sušuko:
— Išeiki Lozoriau laukan!..
Ir štai mirties galybė truko
Ir grįžo gyvyba kunan.

Ir stojo Lozorius, tik kojas
Ir galvą raiščiai spaudė jam;
Bet vėl įsako Gelbėtojas:
„Išriškite, leiskite eit liuosam“!...

* * *

Stebuklai Viešpaties malonės,
Kas jūsų nustatys ribas?
Jis kel' netik negyvus žmones,
Bet ir apmirusias tautas.

Ir tu atgijus nepražusi,
Užimsi vietą tarp kitų,
Jei to verta stebuklo busi,
Lietuva, Lozoriau tautų!...

A. Dailydė

K O V A.

Visur šiandien karas, kova: visiems jis rupi, nes visus jis laiko prislėgęs savo baisia letena. Tik apie tą karą, kuris visus taip vargina čia ne minėsiu. Čia bus kalba apie kitą karą, apie karą, kuris buvo ir bus, kol ant žemės bus bent vienas gyvas sutvėrimas.

Mat jeigu mes, toli neįieškoję, apsidairysime vien apie save, tai irgi pastebėsime kokią - tai nuolatinę, tarytum kovą.

Milžiniškos gamtos jėgos veikia, dirba paskirtose sau ribose ir niekas jų neiškreips, nepajudins, nepasiduos jos lenvai priešingai sau galei. Tegu tik užviešpatauja vienoje vietoje per daug karštis, tuojaus pajutęs tai šaltis lekia uždamas, švilpdamas vėsulos sparnais į tą pusę ir laužo šilumos galą.

O ruduo ir pavasaris kuo yra? Yra tai, tarytum, laikai kovos tarp žiemos ir vasaros, — šalčio ir karščio. Čia žiurėk saulės karštis isdžioviną, išsausina balas, žolė vysta, džiusta; kur buvęs nebuvo išlenda iš užmiško tamsūs debesys ir pila kaip iš kibiro ir girdo ištroškusią žemę, gaivina nuvytusius angalus. Praslinko debesys, o saulė ir vėl savo darbą varo ir vėl džioviną, sausina žemę. Tikra kova. Vienas kitu niekaip nenor apsileisti. O tarp augalų ar netoji pat kova verda? Kaip jie vienas kitą kiek įmanydami stengiasi praaugti, užstelbti ir viršų paimti.

Dar smarkesnę kovą veda tarp savęs gyvuliai. Gironiai, laukiniai žvėreliai neduoda vienas kitam ramybės, tik tykoja, kad kitą kur sugavus, nugalabijus.

Zalieji miškai ir sodai skamba nuo giesmininkų paukščių dainų, niekam jie bloga nedaro, o vienok kaip daug jie turi priešų, kiek jie tarp savęs pešasi ir kaip daug silpnesniųjų už save apgali.

Karštuose saulutės spinduliuose duzgia, gaudžia tukstančiai vabzdžių: kad jų niekas nenaikintu ir tarp savęs jie nesikautu, mūsų laiku privistu jų tokia daugybė, kad negalimas butu per juos gyvenimas ant žemės.

Vienu žodžiu visoje gamtoje kova ir kova, be perstojimo kova. Kova toji eina ir tarp žmonių. Ją šiandien kiekvienas regime...

Tai vis kova aplink mus. Bet dar yra viena kova mumyse, pačiame žmoguje, kurios mes nematome, bet kurią jaučiame ir apie kurią išsitarė šv. Povilas Apaštalas; „...bet matau mano sąnariuose kitą įstatymą, priešinantįsi mano proto įstatymui....“ (Rym. VII, 23).

Dabar tai suprasime, kokia nuolatinė kova verda ne vien apie žmogų, ne vien žmonių tarp savęs, bet ir pačiame žmoguje.

Kova toji yra ne kas kita, kaip nuolatinis tobulinimasis, nuolatinis kylimas į tobulesnį laipsnį. Jeigu toji kova yra nuolatinis tobulinimasis, tai tuo aršesnę ji privalo buti pavieniam žmogui, kaip protingame sutvėrime, nes jis geriau gali pažinti savo tobulumą, ir tuo labiau privalo trokšti išeiti iš to stovio.

Labai seniai jau tą kovą pastebėjo išmintingi žmonės. Šventame Rašte, daug nelaimių prityręs Jobas sako: „Kova yra žmogaus gyvenimas žemėje (Job. VII. b.)

Kiekvienas žmogus jaučia savyje ir netik jaučia, bet yra tai sena tiesa, kad žmoguje gyvena šale viena kitos dvi esybi: gyvulys ir dvasia. Tarp jų tai ir verda toji nuolatinė kova. Vienos jų traukia prie žemės, prie bloga, antros traukia į viršų prie gera. Tą kovą tarp gyvulio - kuno ir dvasios - sielos jaučia vien žmogus, kaip turintis sielą apdovanotą protu ir laisva valia, kurių kiti sutvėrimai neturi.

Kiekvienam mūsų lengva suprasti, kurios šalies mes privalome laikytis toje kovoje, protas mums tai aiškiai rodo. Protas, apsvarstęs visą dalyką, išduoda nusprendimą: taip, ar kitaip privalome daryti ir atiduoda tąjį savo nusprendimą, išpildyti kitai sielos jiegi valiai. Laimingas žmogus, jeigu valia apsiima išpildyti gerą proto nusprendimą. Bet ne visuomet tai buna. Žino tai sielos priešas — kunas ir kiek įmanydamas rupinasi palenkti valią į savo šalį. Tuomet tai žmogus ir jaučia savyje kovą. Kovą tarp blogo ir gero, kuno ir sielos. Ir jeigu viršų paims kunas, žmogus jaučia negerai padaręs, griaužiasi, jaučiasi vieną žingsnį nužengęs atgal, jaučiasi priešingai pasielgęs savo tikslui. Jeigu pergali siela — jaučia savyje ramumą, pasitenkinimą. Nors tiesa daugelis nejaučia tos kovos, bet tai tik tie, kurie nenori, tingi kovoti, kurie savo ginklą - valią atiduoda į rankas gyvulio - kuno. Tokie gyvena vien tik kuno gyvenimu, tokie liaunasi buvę žmonėmis ir tampa vergais savo blogų palinkimų, pikto geidulių. Štai girtuoklis aiškiai mato, kokias nelaimes traukia ant savęs ir ant kitų. Supranta tai labai gerai, o vienok elgiasi priešingai. Kodėl? Vienas gali būti atsakymas, tapo pergalėtas gyvulio - kuno, kunas atėmė iš jo valią, paliko jam protą, tartum, tyčia, kad suprastu savo niekšesnį už vergo padėjimą. Niekšesnį už vergo, nes vergas klauso ir tarnauja savo ponui, — girtuoklis gi tarnauja savo gomuriui. Tuo pačiu tampa, melagis, vagis, šykštuolis ir kiti. Žmogus virsta vergu gabalėlio vario - grašio, vergu dvokiančio tabako lapelio ir kitų niekšumų.

Bet, kaip paprastai, vergais lieka tik nuveiktieji,

o ponais pergalėtojai, panašiai ir šiame dalyke, vergais lieka tik tie, kurie nekovoja, ar nenori kovoti. Tuo labiau, kol ir čia eina kova žutbutinė.

Du valdonu viešpatijoje negali buti, vienas jų turi pasitraukti ir duoti antram vietą ir viešpatijos stovis pareis nuo to, kurie joje viešpataus. Lyginai ir žmoguje. Žmogus taps viešpačių savęs, jeigu pergalės savyje žmogų - gyvulį, o valdžia atiduos žmogui - dvasiai. Pergalėti nelengva, gerai reikia mokėti vartoti didžiąją ginklą - valią; jeigu valios neturėsime, tapsime vergais. Neužtenka vien tik turėti valią. Ją turi kiekvienas žmogus, bet ne kiekvienas yra savęs ponu. Reikia toji valia nuolat lavinti ir niekuomet nenustoti.

Valios lavinimą galima palyginti prie žmogaus plaukiančio prieš vandenį. Pakol jisai iriasi, patol plaukia pirmyn, bet kaip tik rankas nuleidžia, nenustovi nei ant vietos, vanduo neša jį atgal.

Progų valios lavinimui pasitaiko kiekvienoje valandoje. Nes kaip tik norime atlikti kokį gerą darbą, tuojau jaučiame savyje kliutį, kuri reikia pergalėti. Čia tai ir bus kova.

Iš pradžių toji kova bus sunki, bet paskui valia taip išsilavins, kad taps stipria jiega, kuri pamynus tai, kas mumyse yra bloga, kels mus į augštį. Tapsime savęs ponais. Busime tobulesni. Eisime keliu, kuriuo pridera protingam žmogui eiti prie savo tikslo.

O reikalinga žmogui tvirta valia ne vien kovoje su savo piktais norais, palinkimais, geiduliais, bet ir kuomet suspaudžia žmogų kieto vargo nagai, sielos kardas varsto, siunta audros, trankos perkunijos ir juodo pesimizmo ranki užtraukia, užtemdo vilties žvaigždę.

Tečiau ir kovoje su visokiomis nepalankiomis gyvenimo aplinkybėmis, kuomet jos erškėčių vainiku apsupa žmogų, kuomet nepasisekimai atima jiegas ir surakina geležiniais nusiminimo pančiais, visgi reikia kovoti, kovoti kol širdis nenustoja plakus.

Maža tas padarys, kurį sunkenybės atgrasina nuo darbo. O kas kartą tvirtai pasiryžo pergalėti, labai retai tampa pergalėtas. Nepasisekimai teneatima mums spėkų ir noro toliaus darbuotis. Nepasisekimai vien tobulina žmo-

gų, jeigu jisai moka juos išnaudoti. Nepalankios aplinkybės tik silpną parveikia, tvirtą tartum, plieną dar labiau užgrudina ir daro tvirtesniu.

Palankios aplinkybės priešingai, silpną padaro žiopliu, o stiprų tinginiu. Pergalėti, nuveikti žmogus gali tik savo stipria valia. Bet labai retas kuris turi taip stiprią valią, su kuria viską galėtų nuveikti; daugumas ramiai sau ilsis sudėję rankas: „kam čia man“, girdi, „kėsti nesmagumai, vargai, kad aš galiu liuosai patenkinti kiekvieną savo norą, geidulį“.

Panašiai elgiantis, valia kaskart eina silpnyn, ir galutinai prieina lig to, kad žmogus negali atsispirti mažiau-sioms net savo užgaidoms ir krypsta į tą pusę, į kurią traukia jo geiduliai, jo kunas. Visas pasineria žemiškuose lepinimuose, tarnavime savo blogiems besočiams norams. Jo siekiai, jo idealai šliaužioja po žemišką purvą, negalėdami neikiek pakilti augščiau, nes jų sparnus surišo kunas.

Žmogus - gyvulys pergalėjo žmogų - angelą. Bet kas daryti, kad žmogus galėtų save pergalėti?

Reikia lavinti valia.

Lavinant valią pirmučiausia reikia **n o r ė t i**. Norėti tai reiškia: 1° **p r i ž a d ė t i**; valia liepia apūlti visiems savo troškimams ir klauso, ką jai pasakys protas. Išklautis ramiai be paskubos proto balso, sako: **n o r i u**. 2° **p i l d y t i**; drąsiai pildyti tai, kas prižadėta. Visokios abejonės turi eiti į šalį, nes kas abejoja—prapuolęs. 3° **i š t e s ė t i**; pradėjus kartą darbuotis, nenuleisti rankų; varyti ligi pat galui, neatsižiurint į kliutis, į sunkumus, nes kas neįstėsęs, tas nieko nenuveiks. Tokis tai privalo būti noras lavinimo valios.

Lavinti valią tai nuolat kovoti, dirbti, ir dirbti, be paliovos dirbti. Dabartiniame pasaulyje daug yra tokių, kurie būtų padarę tai, kad ne šis ar tas, kurie norētu būti tais ar tais, kad ne šios ar kitokios aplinkybės, kad ne stoka noro ir išvermės.

„Nei dangus nepadeda tiems, kurie nenori darbuotis“, sako graikų mokslavysis Sofoklas. Darbas yra tai didžiausias žmonijos mokytojas. Viskas apie mus dirba, kruta, kovoja. Mažiausias sutvėrimėlis valandėlės nenustovi

ramiai vienoje vietoje, kruta nors tam, kad palaikius savo gyvastį. Tuo labiau protingas žmogus, iš visų šalių apsuptytas tokia nuolat veikiančia gamta, kuri ne tik ką duoda pavyzdį žmogui, bet ir gamindama usnis ir erškėčius, tarytum stumte stumia jį prie darbo, prie kovos su aplinkybėmis, prie kovos su pačiu savim.

Atsižvelgus į mūsų laikų aplinkybes, kuomet visuomeninį gyvenimą kovos užslopino, užgesino, privalome save tobulinti, lavinti, kovoti su piktais palinkimais, kad ir mes kaip dabartinis gyvenimas neužgestumėm, nesurudytumėm, kad praėjus karo audrai ir sužibėjus taikos saulutei, su naujų noru ir energija imtumėmės darbo.

Taigi kovoti.

Iš veido žmogaus, kuris nepasiduoda tinginiui, muša energija, pasitenkinimas gyvenimu ir pačiu savim, linksumas.

Zmonės, kurie nedirba, nekovoja, esti nusilpę, nuvargę, nemielas jiems gyvenimas, jokios įtekmės nepadaro į kitus. Tokie sujudina vien pasigailėjimą ir tai ne visų. Daugumas tokius niekina, mina po kojų, apleidžia ir eina toliau, nes gyvenimas nestovi vienoje vietoje. Ir tokie žmonės žuva, nieko gera nenuveikę, pranyksta kaip šešėliai nepalikdami jokios žymės po savim.

Tad, jaunime! nesnauskim.

Nepaisykim, kad mus dabar negirdėti, nematyti, kad silpnučiai esame. Atsiminkim, ką mūsų dainius pasakė:

Silpnas kelias, tvirtas griuvas;
Nebijokim vargo kieto.
Juk be jo galingi puva (*Maironis*).

Vytas.

Permaža rimto mąstymo.

(Atsakymas J. Ukui).

Vardan principo: „audiatur et altera pars“—
dedame šį straipsnį palikdami d-ui Ukui teisę
pasiaiškinti dėl daromų jam čia priekaištų.

Red.

„Ateities“ ketvirtame numeryje pernykščių metų J. Ukas, turbut užėjus blogam upui, iškoneveikė, su purvais sumaišė¹⁾ mūsų moksleiviją: buk tai visas ydas, visus bauriausius darbus joje atradęs. Perskaičius tokį pasmerkimą, ištikrųjų reikėtu nusiminti, kad negyventumėm lietuvių moksleivijos tarpe; bet, ačiu Dievui, nėra mūsų moksleivija tokia baisi, tokia juoda, kaip kad J. Ukas, pagriebęs vieną-kitą ištivirkėlį, išvedžioja tuose labai abejotinos vertės penkiuose „Ateities“ puslapiuose. Tai gi visų draugų vardu prašome gerbiamos Redakcijos neatsakyti vietos tiems keliems mūsų žodžiams, nes kitaip ir visuomenė pasakys, kad tylėjo, tai kalti buvo, ko mes visai neįaučiame.

J. Ukas bei visa visuomenė žino, kad nėra beveik nei vieno žmogaus, kurs begyvendamas nebut' padaręs klaidų. Jei pažiūrėsime į gyvenimą garsių vyrų, tai net ir ten jų rasime. Juk žmogus tai laivas gyvenimo jurose. O juk nesyk ir labai prityrusio jurininko vairuojamąjį laivą ištikus audra nunešė ne tan uostan, kur buvo plaukiama bet į kitą nežinomą kraštą. Tai ko-gi benorėti iš laivelio, kuris vos ruošiasi plaukti per plačią jūrą ir kurio jurininkas dar nėra matęs jūros bangų.

Gyvenimo bangos viską maišo, drumščia, kaip didžiausia audra, taigi beabejo dažnai josna pasineria silpnesni moksleiviai, bet netaip giliai, kaip J. Ukas nurodo.

Taigi nėra ko taip šaukti, o tuolabiau niekinti visą moksleiviją, vienam kitam paklydus, kurs beabejo draugų perspėtas pats gailisi savo prasižengimų ir stengiasi juos pataisyti.

J. Ukas pastebi: „kad mūsų moksleivija tankiausiai neseika visuomeninio gyvenimo, nesiinteresuoja Lietuvos reikalais ir nepažįsta jų; be romanų, kitus dalykus skaito labai mažai. Visą liuosą laikelį praplepa, prasivalchioja, prakortuoja arba pragirtauja. Labjausiai išsiplatinęs plepėjimas, tai yra tuštus

1) Nurodymas tos ar kitos moksleivių ydos, nėra da iškoneveikimas bei purvais drabstymas. *Red.*

pasikalbėjimai su draugais. Tankiausiai kalbama ištisus vakarus, ištisas dienas ir vis rusų pasakymu „iš tuščio į dyką“. Gaila, kad negalima privesti čia faktų, ar mūsų moksleivija interesuojasi visuomenės gyvenimu, ar ne? Kaip gali žmogus neatjausti tokių laikų, turbūt vienam J. Ukui tesuprantama? Gal J. Ukas skaito nesiinteresavimu tai, kad nenuėjome jo paklausinėti apie visuomenės gyvenimą? Gal negerai padarėm? Bet jei kartais ko nors pasiteiravus atsako, kad verčiau pamokas gerai prirengti, o į tuos dalykus perjauni kištis, tai ir žmogus neišdrįsti daugiau klausinėti.

Del tuščių plepėjimų ir kitų linksmybių atsakome J. Ukui rusų pasakymu: „darbui laikas, o pasilinksminimui valanda“, tik ne visas liuosas laikas? Neatrasime nei vieno žmogaus, kuris nebut turėjęs gyvenime liuso laiko pasilinksminimui; juk ir J. Ukas turbūt neruksta užsidaręs prie rimto darbo: jaunam žmogui reik ir atsikvėpti, ir pasilinksminti, ir išspudžiais su draugais susėjus pasidalyti, kitaip ir pats J. Ukas pavadintu surugėliu, pesimistu ir t.t.

Pats J. Ukas savo straipsnelyje sako: „kad tėvai krauna mums kišenėsna tankiausiai paskutinius puslėtomis rankomis uždirbtus ir taip reikalingus šiais neramiais laikais skatikus“. Tiesa pasakyta ir kiekviens iš mūsų tai žino. Tat iš kur gali turėti moksleivis tiek pinigų, kad galėtų girtauti? Juk dabarčiu nepigi ir degtinė? Tariamės, kad J. Ukas irgi buvo mokiniu ir gerai suprantą, kiek gali tureti mokinys pinigų ir ar gali girtauti, kuomet dažniausiai tėvai reikalauja atskaitos išleistų saviems reikalams, per mėnesį net iš dešimties auksinų.

Amuro-gi žygiai, bei „myliu nemyliu“, tai tuščias pasikalbėjimas tuščiu laiku; faktiškai, jei susieina mokinys su mokine, tai dažniausiai mokiniai laiko mokines ne mylimomis, bet draugėmis, sėdinčiomis viename suole.

Jeigu J. Ukas patėmijo paleistuvystę, kokio vieno ištvirkusio mokinio, tai prašome nepriskaityti visiems tokį biaurų, nepažįstamą mums darbą, nes jei ir nurodys kokį vieną mokini, tai nebent tokį, kurs rusų mokykloj besimokindamas buvo žinomas ištvirkėlis.

„Neues Städtchen—neues Mädchen“, tai iš kažin - kur sugriebti žodžiai, kuriuos mes pirmą kart teperskaitėm „Ateityj“ ir norėdami įsitikrinti, ar kartais kas nebuvo girdėjęs tų žodžių, tyčia klausinėjome draugų ir neatsirado nei vieno iš penkesdešimties mokinių, kurs būtų girdėjęs juos pirmiau; tai kaipgi mes tuos žodžius gyvenime galime vykdyti.

Taip-pat bereikalo graudoja J. Ukas, kad mūsų jauni-mas nebetoks, kaip kad seniaus buvęs. Tą „giesmelę“ gieda

kiekviena kaimo bobutė, girdama savo jaunystės dienas, o iš-
tikrųjų jų buta gal dar juodesnių. Sulyginkim, kas buvo prieš
20 ar 40 metų Lietuvoje, kuomet pilni miesteliai buvo kar-
čiamų, alinių. Taigi nėra ko taip naiviai girti anų beabejo
gal „juodesnių“ dienų. Mums matos, kad žmonija kas kart
progresuoja, tobulinasi, kyla augštin, o ne į purvus smenga.

Pagalios J. Ukas priskaitęs visokių ydų, kortavimų bei
bonkų tuštinimų, sako: „apipilnis paveikslas kaip, d a u g u m a s
musų moksleivijos arba ką tik baigusis mokintis, rengiasi gy-
veniman“. Čia jau perdėta. Daug teisingiau būtų pasakius, kad
m a ž u m a arba m a ž a d a l e l ė. Kam čia reik „iš adatos
vežimą priskaldyti“.

Musų moksleivija netik J. Uko, bet visų prityrusių žmo-
nių prašo taisyti jos ydas ir tuo padėti jai rengtis prie visuo-
meninio gyvenimo, tik vėl negalima, nebutų daiktų ant jos
versti ir per daug niekinti.

Pagalios tariame ačiu P. Ukui, jo straipsnis sujudino
mus apsidairyti ir norą viens kitą pažinti, taigi ačiu už gra-
žius, gale straipsnio patarimus: mums rodos nevienas jais pa-
sinaudos.

J. Dukas.

Faustas Kirša.

NESIBLAIVO DANGUS.

Nesiblaivo dangus, nesiblaivo rytai,
O krutinė taip trokšta giedros!
Ir aš verkti turiu... Ar aš kaltas užtai?
Tegul šaukia, kas jaučia tiesos.

Numylėjau šviesos spinduliuotus skliautus
Ir ten sostą sparnuotų minčių,
Kur vis lekia tolyn per užburtus kraštus
Be dagių, be šešelio nakčių.

Ir ko trokšta mintis, neprisiunčia žingsniai:
Vien aprugę šešėliai rytų...
Ir aš vargti turiu, kaip tamsoj kaliniai,
Kad širdis kitą šalį rastų.

Jinai moka žaislus, ji pažįsta sapnus
Nuo audros iki laimės akių;
Ji sutinka mažus ir palydi senus,
Nors nevaldo šarvuotų rykių.

Faustas Kirša.

NAKTIES TYLA.

Ant surukusių gričių užslinko naktis.
Susiburė sapnai ir užmerkė akis
Viso sodžiaus galvų... Taip, pastogėj ramu!..
Naktis viską bučiuoja tylos švelnumu...

Nebesisupa šilo viršunių jūra;
Taip sutiks ją rytų daugespalvė aušra!..
Tiktai mirksi augštybėj žvaigždė su žvaigžde,
Lygiai pranašo knygoj raidė su raidė...

Bet tenai, iš kur lekia kanuolių garsai,
Kur kasdieną mus graso pašvaistės, gaisrai, —
Neramina širdies nė nakties tyluma:
Tenai karo šmėkla!.. Ten mirties baisuma!..

Faustas Kirša

KARŽYGIO KRYŽELIS.

Zinau: už sodžiaus pas upelį,
Kur švento Jono stovyla,
Pastatė karžygiui kryželį,
Dailydė Andrius Baumila.

Jis dvi briauni suleist mokėjo.
Ir nudažyt baltais dažais.

Kiti juodas raides padėjo
Sujungti draugo prižadais.

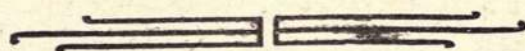
Ir viskas atlikta, ko geidė
Mums svetima žmogaus širdis.
Kanučių trenksmas jos nebaidė
Ir kapo nebaudė ugnis.

Draugai tolyn nuo jo žygiavo,
Kitur jieškodami mirties,
Kitur pašvaistės marguliavo
Ant naujo kapo pražuties.

Bet čia tyla. Tik juda sodžiai,
Ir skaito Lietuva vargus,
Ramumo laukdama nuobodžiai,
Kuomet ir jai negriauš dangus

Ir šventas Jonas nuo šaltinio
Pasiunčia karžygiui maldas,
Kad jo atšalusi krutinė
Nuo sielos nubrauktu skriaudas.

Kiek metų rymos ten kryželis,
Kas, baigus karą, jį minės?
Kol išsilies plačiau upelis
Ir lygins augštumas slėnies.

DAILININKAS.

Parašė *Paparonis* sekdamas *Goethe*¹⁾.

III

(Iškilni galerija. Ant sienos paveikslai. Keleta asmenų vaikštinėja...
Nuošaliai mokinsys piešia nuotapą nuo Venus Uranijos).

Mokinsys (palioves piešti).

Juk rodos kvadratais paveikslą piešiau
Ir dažą po dažo kaip reikiant tepiau:

¹⁾ Pradžią žiur. 1917 „At.“ № 1, 14 p.

C vis dar nutolus begalo
Ši nuotapa originalo.
Tiek darbo padėta...
Ar gi, numylėta,
Nebusi tu mano? ar ne?!
Tai kam gi viliotum mane
Savęsp ne šios žemės gale?!
Ir kas gi naudos taip bestovint žiurėti?!
Juk patįs nepereis bruožai užkerėti
Iš originalo į kopiją.
O gal tik utopiją,
It paikas, vaikau
Juk darbo vaisių ligišiol nematau?!
Ten laisve audeklas kvėpuoja —
Čia visa pastiru;
Ten varsos pinasi liuliuoja —
Čia visa pakriku;
Ten visa gyva, jauna,
Ten sielą bematai pagauna —
Nesava, nejauku.

Mokytojas (prisiartinęs).
Gera! gražu —
Skubėki pamažu.
Matyti supratai
Tu visa griežtinai,
Ką pasakiau,
Jog juo daugiau
Artistas dirba prakaituoja
Tuo darbas sekasi geriau
Ir tuo arčiau
Pakyla idealo.
Kam įkvapas atšalo,
Lai darbu jį pasivaduoja,
Lai kala atkakliai:
O visa bus gerai, —
Tat dirbk iš viso vieko
Daugiau šį kart nepasakysiu nieko.

(mokytojas nori eiti).

<i>Mokinys.</i>	Mokytojau!
<i>Mokytojas.</i>	Na ko?!
<i>Mokinys.</i>	Delko
	Klaidų man nenurodai?

Mokytojas. Kam taip vienodai
Visi tik giria—nėr kas peikia.
Ir ko tau reikia?!
Tu grožę pamylėjai
Ir jos idėjai
Pasišventei uoliai.
Juk tik kvailiai
Klaidas temato:
Aš jų amato
Nėnoriu! — ne!
Tokių dvasia
Ynos grožybės nesuprato.
Nors tavo daug klaidų matau,
Bet vis sakau:
Tik buk darbus
O tavo bus viršus.

(mokytojas nueina).

Mokinys. Aš tiek jau dirbau, tiek taisiau,
O vis nėra geriau,
Nors kūno spalvos aiškos, drąsios,
Bet kas iš to?—kad jis be dvasios,

(prisiartina dailės mylėtojas).

D. mylėtojas. Nekiek naudos
Pasauliui duos
Kitais sekimas:
Juk lengvai eit galėtum tu
Savotų įkvapų taku,
Tiktai tur būt aiškesnis
Ir kiek gilesnis
Gamtos grožybių pažinimas
Ir jomis pasekimas.
Gamta ir tik gamta —
Artistų mokykla:
Juk raiško ji tokias mintis,
Kurių širdis
Veltui jioškotu kur kitur,
Nes rakto nieks netur —
Tiktai gamta,
Visokeriopai suprasta.
Tad gamtą studijuok
Ir ją tekopijuok

Mokinys. Nuo to nemaža jau girdėta

Ir darbo daug padėta.
Tiesa — pavyko šis ben tas
Bet kas? —
Juk viens gamtos sekimas,
Jei nelydės jo įkvėpimas,
Bus kalvio darbas be gražnos —
Bus grobai be sielos.
Gamtos juk pavyzdys
Painus lyg sfinkso koks mįslis
Ir jos knyga
Lyg didžiuliausioji giria.

D. mylėtojas. Matyt iš tos
Paniekos dėl gamtos,
Jog stinga tau artistiškos sielos.

(D. mylėtojas nueina. Prisiartina žynys pasižiūri ir nori eiti).

Mokinys. Oi neik pro šalį!
Juk tavo žodžiai gali
Man dangų atidengti.
Sakyk! — per kur gi įėjimas
Į dailės rumą?
Ar mano dailinis veikimas
Istengs mane prirengti
Į kilnųjį gražumą?!
Tyli?! — o prakalbėk!
Pasigailek!

Žynys. Tas visa, ką ligšiol nuveikęs tu
Ir gera ir garbu,
Kad gamtą pažinai
Ir darbo įprotį gavai
Dažais it liežuviu kalbėti —
Tuomi sau pagrindą davei.
Be įpročio ir be gamtos
Nė genijaus galvos
Nepuoš darbai gražna žymėti.
Kas talentą turētu,
Bet dirbti nemokētu,
Bus it mažytis vystykluose,
O ne arelis debesiuose.

Mokinys. O aš?!

Žynys. Žymu tavyj aistros dvasia
Ir tikslingumas darbuose:
Be abejo — artistas tu esi
Ir ateitis šviesi
Tau atdara. Tiktai...

Mokinys. Sakyk, sakyk!
Oi, nekankyk!..
Ar gi tikrai?!

Žynys. Jei vien tik norėsi pasekti kitais —
Išlavinsi aki bei ranką,
Bet naudą iš to beturėsi dar menką
Ir niekad nešviesi grožybės darbais.
Reik lavinti dar mintį
Ir grožės gilumas minčia apimti.
Čia aklas čiupčiojimas neužvaduos
Drąsaus pakilimo sferon gražnos.
Juk tuomet tegema grožybė nauja,
Kai genijaus dvasios kiltoji skraja
Nušviečia ideją žaibų greitumu.
Paskui gi išlėto varų gražumu
Jai apdarą teikia,
Kaip reikia.

Mokinys. Žyny! — juk igimtą talantą
Mums tie išlavins, kur išpranta
Dailės pačias gelmes:
Jie sielą tenuves
I dailinės sferas.
Tat kam sėdėti tylomis
Su taip kiltomis žiniomis?

Žynys. Nekiek bylojimas padės!..
Juk nuo dailės
Visi šį tą galėtu pasakyti,
Tik gaila, kad nėra kam klausyti.
Ne kopijų pasaulis reikalauja,
Tik meno darbą gyvą, naują
Jei stengi, duok —
O tai bejuok'
Pavyksta nevisiems,
Net parinktiems.

Mokinys. Sakyk! — ar negerai dariau,
Kad šitą vyrą pavyzdžiu stačiau
Ir juo sekiau?..

Žynys. Garbė už tai,
Kad išrinkai
Sau pavyzdžiu taip kilną vyrą,
Toksai šaltinis — ne juokai!

Galėsi tat ilgai
Iš jo besemti mokslą tyrą;
Bet atsimink! — jog dvasiai peno
Tau joks žynys pakankamai neduos
Ir idealo nieks neužvaduos.
Žynys, nors butu pakiliausias,
Dar vis nēr tobuliausias;
Ne žynio tat jieškok, tik meno.

Mokinys (rodydamas paveikslą).

Jis toks gražus!
Vargu, bau idealas bus
Už jį gražesnis
Ir mylimesnis.

Žynys.

Sunau! naudotis pavyzdžiu gali,
Tiktai turi
Pirma ištirt,
Paskui atskirt
Nuo vienas kita:
Kas žyniaus padaryta,
Kas padaryt norėta,
O negalėta.
Iš to, ką jis padarė, ko norėjo,
Pažink takus, kuriais nuėjo,
Ir idealo palytėjo.
Tat, jeigu darbo negailėsi
Ir įkvapą turėsi,
Ir tu augštai,
Galingai, išdidžiai
Pakilt padangėsna galėsi;
Iš ten, nuo tų augštybių
Išvysi daug slapybių,
Kurių dvasia
Veltui jieškojo čia —
Šios žemės darbuose.
Bet esama galybė slėpinių,
Kurių nė gėnijai žynių
Pasiiekti negalėjo,
Kad ir labai norėjo.
Jeigu tų slėpinių
Nors mažų trupinių
Iš augštybių dangaus
Tavo įkvapas gaus
Ir pasauliui parnešt sugebės, —
Tuomet busi garbus

Sios žemelės sunus,
Tuomet tavo garbė,
It augštybių žvaigždė,
Pirmaeile šviesybe spindės.

Galerijos Inspektorius (prisiartindamas).

I šitas sienas
Ateis dar vienas
Gražus atradinys:
Dailininko tvarinys.

Zynys.

Keno?

Mokinys (rodo Venus Uraniją). Sitas?!

Inspektorius. Taigi!

Mokinys. O, tai svajonių mano galas,
Tai mano idealas!

Inspektorius. Paveikslas but gražus,
Bet neapsakomai brangus.

Paveikslų pirklys (prisiartindamas).

Ir ši galerija galėtu pasakyti,
Kad teko jai garbė užsiprašyti
Nepaprastą svetelį. Kaip graži
Dievingą jį!.. (tarnai ima paveikslą nuo sienos).
Ei, pamažil!..

(Apie paveikslą susitelkia žmonių kuopelė).

Mokytojas (žiurėdamas paveikslan).

Čia technika nepaprasta!

Dailės mylėtojas. Ir puikiai pasekta!

Zynys. Ištikro įkvapas ši veikala pradėjo,
Čia darbas žyniaus ir tverėjo!

Inspektorius. Paauksintus spielčius
Šit atneša tarnai.

Zynys. Kam aukso?! juk nebus
Šie dangiški bruožai
Nuo aukso gražesni.

(Ieina kunigaikštis, galerijos savininkas. Išižiuri paveikslan).

Kunigaikštis. Tokių gražybių, kaip gyvas,
Nemateš dar esmi
(pirkliui) Štai pinigai! (užmoka).

IV.

(Pasirodo Muza ir dailininkas).

Dailininkas. O, drauge, kur vedi mane?
Nenoriu ten aš, ne!

Muza. Matai! -- kiek ten svečių?!

Tarp jų
Jaunystę atsiminsi
Ir širdį suraminsi.

Dailininkas. Aš ten jaučiu
Tiktai atmosferos sunkumą
Bei neramumą.

Muza. Tik nusileisk žemiau
Ir pažiūrėk arčiau:
Ką tau dvasia
Ten danguose
Iš džiaugsmo ašarų pradėjo,
Ką tu nešiojai, auginai,
Ką permastei giliai
Ir ką gudria ranka piešei —
Zinai?! — tai Venus — tai jinai!..
A! — pažinai?!

Tai tavo įkvapų darbai,
Lyg žvaigždžių tolimi pulkai,
Pasaulį grožė sužavėjo.
Žiūrėk į tuos garbius
Pasaulinius žynius! —
Juk niekad jų dar nematei
Taip užsimasčiusių giliai.
O to jaunuolio, ar matai,
Kokie liepsnojantys veidai
Ir blizganti akis? —
Ištikro tave myli jis!

* * *

Taip! žyniaus įkvapas kilnus
Per amžius nemirus,
Nes ko žmogus
Norėtu širdimi,
To metai kupini
Nestengia duoti.
Delto gyvuoti
Žynių darbams
Per amžius skirta,
Kad pavyzdį ainiams
Duot gyvą tvirtą.

Dailininkas.

Dėkoju tau, Muza, kad man negailėjai
Garbės vainiko,

Kad pasišventimai prakilniai idejai
Bergždi neliko.
Bet garbės vainiku kietų bado nasrų
Nežabosi,
O ideja viena nė skursnos nė vargų
Neužtvosi
Kaip iškeiktas sunus, vieną vargą mačiau, —
Nė draugų, nė širdies pasekėjo, —
O šeimyna visa blizgios naugės mažiau
Už paausintus spielčius turėjo...
Ve, matai?!—kaip gudriai kitiems pelną surado
Svetimi veikalai...
Tai kodėl gi turėjo išmirti nuo bado
Ir pati ir vaikai?!

Sudiev!...

(Iš dieninio).

Kvotimai pasibaigė.

Reikia traukti į savo mielą gimtinę, pas tėvelius, seses; rodos turētu būti linksma, smagu. Bet ne! Liudna darosi.. gaila ko tai... neramu... skauda širdį... Gaila tųjų saldžiųjų svajonių, kurios skrajojo tarpu mūsų!... Gaila skirtis su tais, kurie buvo taip artimi širdžiai...

Visą dieną vaikščiojau nerasdama atilsio, sunkių minčių prislėgta...

Nuėjau į kapus pasakyti „sudiev“ ir jiems mano svajonių dalininkams.

Čia po prieglauda medelių praleisdavau ramias ir baugias valandėles...

Atsisėdau savo priprastoje vietoje ir, pasidaviau svajonėms, kurios veržte veržėsi kur tai į tolį, į augštį... tai baugiai tamsios, tai šviesiai malonios...

Matau visą praslinskusi laiką... kaipo koki šmėkla ji stovi man akyse ir neduoda ramybės—rodo tamsias mano gyvenimo kerteles: kiek tai svajonių idėjų pranyko, aš nemokėjau jų įvykdinti!... Ir vėl viskas maišosi, galvoje chaosas!... Pasi-
raižau kaip po miego, apsidairau aplinkui, trinu akis. Kas, ar aš miegojau? Ne, tai svajonėse buvau paskendus.

Kapuose mirties tyla.

Nieko nesimato. Medeliai ir tie snaudžia linguodami šakutėms. Kur ne kur sučiulba paukštelis ir vėl nutyla. Ir taip išrodo rami numirėlių karalystė! Norėtum čia ant visados pasilikti... Gal čia atsigulus, dvasia butu soti?! Gal širdis paliautu skaudėjusi?! Čia taip gražu ramu! Gal ant mano kapelio, kas norint berželių sviruonėlių pasodintu—ir jame lakštutė čiulbėtu, rasa jo lapelius deimanto karoliais papuoštu. Gal kas norint aplankyti ateitu, gėlių atneštu ant mano kapelio ir ilgai žiūrėtu į kapelį, kuriame butu sukrautos visos mano mintys, svajonės, idealai.

Tą visa prisiminus vien širdį sugėlė ir per skruostą nusirito tyra, karšta ašarėlė.

Jau vakaras, Saulutė paskutinį sykį bloškė spindulėlių saulelę ant kapų ir pasislėpė.

Varpai iškilmingai užgaudė: „Dievo Angelas“. Skrido jų aidas tolyn per girias, laukus, pievas lig visai pranyko.

Man ausyse vis tebeskamba jų aidas. Darosi taip liudna, neramu, sunku...

Kelios nuo suoloelio ir iš krutinės išsiveržia: sudiev! Sudiev! kartoju, bet kaip sunku... dar valandėlė pasėdėsiu, nes gal paskutinį sykį?!

Norėtum verkti slapčia, tai skustis kam norint, bet prisimena žodžiai:

„Kad skęsti juroje skausmų,
Nelaukk žmonių tu užtarties,
Jie juokias, šaipos iš jausmų,
O neatverk tu jiems širdies!“

Suvis sutemo. Juodi kryžiai tik matyti tarsi sargai stovintys ant kapų.

Šikšnosparnis sučypė ir šmėkstelėjo iš po koplytėlės stogo. Ir vėl viskas ramu. Aplinkui jauti ką tai slaptinga, keista. Siela snaudžia apraizgyta mėlynu svajonių tinklu.

Parėjau namo, bet visą naktį nesumerkiau akių. Mėnulis bėrė per langą šaltus, baltus spindulius, kurie klaidžiojo po sienas.

Viskas vaidentuvėje maišėsi, kaž kokie paveikslai. Štai lyg balta šmėkla įlindo į mano kambarėlį... Didelės juodos akys atidžiai žiuri į mane. Priėjus prie staliuko tarškina ilgais pirštais, ką tai šnabžda, graso...

Man baugu... Šaltas prakaitas išpylė... Štai ji ką tai vedžioja pirštu ant balto popieriaus lakšto. Ir aiškiai matau, parašė: „Sudiev!“ Man kaip peilis veria širdį šis žodis, norėčiau pabėgti nuo jo, kad nebmatyti, bet kojos pinas... Pabundu... Aplinkui tamsi naktis. Atsisveikinimo šmėkla tebestovi

mano akyse... ir baugu... liudna... Jau aušta ir raudona aušrelė, atminimui, kad reikia rengtis į stotį, juk šie dienos važiavimo namo.

Išėjau į orą. Koks puikus rytas! Skaisti dangaus mėlynė, paraudonavusi vis eina šviesyn. Kybo ore veveršėliai, ir liejasi išaugšto švelnutė sidabrinė giesmelė. Ant medžių lapelių blizga, tarsi deimantai, rasos karoliai.

Mintį truputį apsistoja..., širdies skausmas tilsta, malšinamas gamtos grožės...

Sutarškėjo ratai, vežėjas atvažiavo.

Jau vežime. Paskutinį sykį pažvelgiau bažnyčios ir kapų linkon, ir gailestis kaip replės suspaudė širdį...

Atvažiavau į stotį ankstokai.

Ties stotimi suvis arti miškas, tai ir nuėjau pasivaikščioti iki atidundės traukinys?

Tikrai gražus stebuklingas pavasario rytas! Upelis tyliai čiurlena, varydamas vilneles, kurios pribėgusios prie kranto laišo ir vėl bėga ir dingsta raukšlėtame upelio paviršiuje. Miškas tyliai stovi... Pušaitės, tik ką pabudę iš miego ir nusi-prausę rasa, galvutes pakėlę, kalba ryto maldele; kaip kurios tarsi pasistiepė, taip kad už kitas visa viršune didesnės, dairosi aplinkui, gėrisi skaiščiuoju rytu. Lakštingala linksmi čiauškia krumelyje ir liejasi jautriausios dainelės akordas, it tyras balsamo lašelį, ant širdies žaizdų ir malšina skausmus. Ir veržiasi padėkos maldele, iš gilumos širdies Tam, Kuris taip puikiai sutvėrė gamtą, jog prieglobstyje jos nurimsta ir sielos skausmai... Gamtos liuliavimas užmigdo baisias mintis, nutildo skaudul.

Mintį skrajojo vėl apie kapus, apie numylėtąsias vietas... ir krutinė susiubavo nuo skausmo ir slapta ašarėlė bėga per skruostą ir krinta ant žalios žolelės...

Sušvilpė traukinys. Pabudau iš visų svajonių ir nusi-skubinau į stotį.

Trečias skambutis. Traukinys pukšdamas truktelėjo ir pasijudino iš vietos...

Ziuriu į miestelį kuris dabar visas išsiklojo prieš mano akis. Bet viskas bėga nuo manęs tolyn, tolyn... Jau štai tik bažnyčios bokštai bematyti... Jau ir jie pasislėpė už medžių. Štai ir vėl išsinėrė, tarytum dar paskutinį sykį nori sudiev pasakyti... Pagalios štai greitai tas kalnelis užstos ir bokštus ir, aš šakau „sudiev“. Akis atkreiptos į tą šalį atidžiai žiuri, regis, štai dar bent sykį gal pamatysiu mylimiausias vietas, bet veltui... jau seniai pranyko iš mano akių...

Traukinys vis bėga smarkyn... tolyn...

Tyro Duktė.

PIRMUTINIS VYTURYS.

Visur da baltuoja sniegai
Ir dvelkia vėjelis šaltai,
Apkaustyti vandens ledu, —
 Bet jiegos žiemos
 Greit veikti nustos:
Pavasaris eina žaibū.

Pavasario pasiuntiniai
Jau traukia mus' kraštan skubiai,
O pirmas iš jų vyturys,
 Ir jojo daina
 Graži, nors sena,
Greit šaltąją žiemą išvys.

Rytuos vos padangę šviesa
Nudažė rausvą varsa, —
Suskambo laukai nuo dainos,
 Kur skelbia laikus
 Malonius, šiltus,
Naikinančius galę žiemos.

Uosaitis.

18. III. 15.

RADASTA.

Viduj iškerojusio krūmo radastos
Prasiskietė pumpuras jau,
Jo kvapas malonus, jo spalvos neprastos
Akis savip traukė tuoju.

Aš ilgai džiaugiausi, žiūrėdams į žiedą,
Kad vakaro nyko šviesa,
Bet žiurau — štai per lapelius jojo rieda
Gaili ašarėlė — rasa...

Ir tuoj ji nuskyniau, ištiesęs greit ranką,
Nulužo kotelis miklus...

Toks jaunas, gražus, o jau verkti jam tenka?!
Neleisiu, kad vargtu vargns!..
Betiesiant man ranką į krumą kerotą
Spyglys durė ranką aštrus,
Karšti lašai kraujo ištriško pro odą,
Panašus į žiedo lašus.

Uosaitis.

3. III. 15.

KAIP SVIESTAS TEPTI?

— Tai man čia klausimas, — tars gal nevienas skaitytojas, pamatęs šio straipsnio antgalvį, — by tik butu sviesto, jau aš ir nemokytas sugebėsiu ant duonos užsitepti. Nesu ėjęs mokslo, kaip valgyti, o valgau neblogiau už kitus, apsieisiu ir be mokslo, kaip sviestas tepti. Velyk tepamoko autorius, kame nun sviesto gauti, o ne kaip jis imti bei tepti...

Tokiam nekantriam skaitytojui atsakau štai ką:

— Palukėk, nebuk taip greitas. Leisk pirma man savo mintį išdėstyti, paskui ją kritikuok... Kad sveikas gerai valgai, tikiu; bet ar moki ž m o n i š k a i valgyti, neesu tikra. Prityrimas, deja, man yr parodęs, kad daug kas iš mūsų jaunimo ypač vaikinų, toli gražu netaip kulturingai valgo, kaip kad reikėtų. Pavyzdžiui vieni perdaug prikemša burną valgiu, kad net baugu daros, idant valgytojas nepaspringtu bei jo burna kad neplyštu... Kiti, pasisėmę šaukštu viralo, kaip ims siurbti pliur - pliur - pliur, nors ausis užsikimšus bėgk nuo stalo. Treti turi labai nedailų paprotį valgydami taip garsiai čapsėti, kad kitam kambary beesant o valgytojo nematant, sunku beatskirti, kas ten taip čiauksėja — žmogus ar paršelis. Ketvirti vėl po kiekvieno kąsnio iškiša liežuvį ir laižos kaip katinai... Visi jie gal ir valgo gerai, bet pavadinti kulturingu toks valgymas vargiai bau galima. Panašių ydų valgant daroma ir daugiau. Jas visas turētu prašalinti tam tikras valgymo mokslas, kurį tėvai privalētu duoti vaikams dar prieš leidžiant juos mokyklon. Bet apie šį svarbų mokslą aš čia tuotarpu plačiau nekalbėsiu. Mano tema yra kitoki, butent, kaip jaunas vaikinai bei mergina turētu pasielgti su padėtu valgymui ant stalo sviestu.

Čia vėl man gal vienas kitas skaitytojas nusišypsojęs pasakys:

— Jei šiandiena tau padeda sviesto ant stalo, tai ko čia dar beklausti: imk, tepk, valgyk ir gana!...

Taip tai taip, bet visas klausimas tame, kaip imti sviestas? Tų ėmimo būdų esama irgi visokių: mažne kiekvienas kitaip ima. Pavyzdžiui—vieni peilio ašmeniu palengvėl nugraibo nuo sviestinės plonutį sviesto sluogsnį, taip kad beveik nei nežymu, ar sviesto imta ar ne. Kiti pradeda imti sviestą nuo artimojo sau sviestinės krašto, darydami kas kart didesnę svieste duobutę. Treti, paėmę peilį, smeigia lyg su lopeta giliai į pat sviestinės vidurį, paskui, lenkdami peilio kotą žemyn o peilio galą augštin, išsiplėšia sau sviesto gabalą, palikdami sviestinės vidury bjaurią, netaisykliškos išvaizdos duobę, tarsi kiaulės išknistą. Ketvirti elgias dar kitoniškai. Iš čia savaimė aišku, kad sviesto ėmimas ėmimui nelygu. Kyla tatau klausimas, kaip gi reikėtų sviestas imti, kad ėmimas galima būtų pavadinti kulturingu.

Norint tinkamai į šį klausimą atsakyti, reikia atsiminti, kas sviestą paduoda, kieno globoje jisai yra? Ši pastarąjį dalyką visi gerai žinom: sviestas yra visur šeimininkės globoje ir ji mums jį paduoda. Bet, deja, ir čia toli gražu nevienokiai elgiamasi. Kaip sviesto ėmimas ėmimui, taip ir jo padavimas padavimui nelygu. Vienos šeimininkės paduoda by kaip, kaip Dievas davė, nesivaržydamos jokiais aistetikos reikalavimais. Taip daro dažniausiai prastos moteris - kaimietės. Jų pateisinimui daug kas galima būtų pasakyti, bet aš apie jas čia plačiau kalbėti nematau jokio reikalo.

Visai kas kita šeimininkės kulturingos. Šios pastarosios, išėjusios tam tikrą ruošos mokslą, turi išsidirbusios ir tam tikrą sviesto padavimo būdą. Pirmiausiai jos sviestui turi visada tam tikras sviestines. Tosna sviestinėsna jos nedrebia sviestą by kaip, bet dailiai šaukštu ar kitkuo jį išlygina, apkaupuoja, kad netik skanu būtų valgyti, bet ir dailu pažiūrėti. Daro tai jos iš mandagumo, norėdamos pagerbti tuos, kuriems sviestą paduoda.

Iš čia gi savo žaru plaukia priedermė imti paduoto sviesto neby kaip, tik mandagiai, žmoniškai ir vengti visa to, kas tam mandagumui yr priešinga.

Mandagumui gi priešinga, imant dailiai paduotąjį sviestą, visaip jį darkyti, knaisyti, daryti sviestinėj gilių duobių ir tt. Ypač to reikėtų vengti, kuomet sviestinė paduota didesnė ir atlikusis joje sviestas turės būti paduotas dar vieną antrą kartą. Nežmoniškai išknaisioję sviestą tokioj sviestinėj, pa-

prastai pridarome šeimininkei nereikalingo darbo, nes ji gerbdama save taip sudarkyto sviesto kitą kartą nebegalės padėti ant stalo, turės jį vėl lyginti, kaupuoti, padarytas duobes užpildyti ir tt.

Darydama gi tai, ji vieną kartą tokiame nekulturingame sviesto ėmėjui gali dovanoti, bet jei tai kasdien atsikartoja, tai galų gale ir kantriausia šeimininkė supyks jei ne viešai, tai bent savo dvasioj pamurmės: „Ak tas storžievis, knisa sviestą, kaip paršelis“!...

Seniau mūsų kaimuose buvo gražus paprotys: vaikui numetus žemėn duonos kąsnelį, liepdavo jį pakėlus pabučiuoti. Tai buvo daroma pamokymui, kad duona yra Dievo dovana ir kad ji, kaip šventas daiktas, nemėtyti žemėn, bet gerbti reikia.

Sviestas yra nemažesnė Dievo dovana, taigi ir su juo reiktu žmoniškai apsieiti, o ne darkyti, kaip pakliun, rodant savo nekulturingumą ir erzinant kulturingas šeimininkes. Duona tinginio valgoma ir sviestas storžieviškai knaisomas, žmonių pasakymu, verkte verkia...

Tatai draugai ir draugės, kad mums nieks neprikaišiotu storžieviškumo, laikykimės sviesto imdami šių taisyklių:

1. Imkim sviesto peilio ašmeniu bei galu palengvėl paviršių nugraibydami.

2. Nedarykim sviestinėje jokių duobių bei išknaisymų;

3. Neimkim sviesto dideliais gabalais ir netepkim ant duonos piršto storumu;

4. Vengkim taipgi ir priešingo kraštutinumo tų, kurie šeimininkės prašomi—iš klaidingos drovos bei peiktinos nedrąsos, paėmę peilio galu mikroskopišką sviesto trupinėlį, juo neva užtepa visą duonos riekę, taip kad ištikrųjų ant duonos sviesto visai nei nežymu. Tokiu pasielgimu parodytumėm viena iš dviejų: arba kad mes šeimininkės vaišingumu netikim, arba kad jos sviestą laikom užnuodytu. Ir viena ir kita butu nepadoru.

Šios keturios sviesto tepimo taisyklės, jei kam ir žinomos, nepakenks dar kart jas atsiminus; jų gi nežinantiems, tariuos, jos busią dideliai naudingos. Delto ir paduodu jas „Ateityje“.

Jauna šeimininkė.

Pas mus ir kitur.

Kursai lietuviams mokytojams Marijampolėje.

Kovo 15 d. Marijampolėje prasidės kursai lietuviams mokytojams. Pamokos truks tris, gal keturis mėnesius. Baigiant bus kvotimas, kurį išlaikę gaus tam tikrą paliudijimą. Vilniaus — Suvalkų valdžios srityje mokytojų vietas gaus pirmiausia klotingai išėjusieji šituos kursus mokytojai. Kursuosna istoti gali gabūs jauni lietuviai, išėję liaudies mokyklą arba keletą klasių vidutinės bei augštesnės mokyklos. Jie privalo turėti bent 18 metų amžiaus. Išimtinuose atvejuose priims ir jaunesnių. Už mokymą bei maitinimą reikės išaugšto užsimokėti 30 markių mėnesiui. Prisiduoti reikia lig vasario 20 d. apskričio viršininkams, Vilniuje miesto viršininkui. Plačiau apie priimamasias sąlygas reikia pasiteirauti apskričių valdybose, Vilniuje mokyklų raštinėje Dominikonų gat. 3 namas 54 kambaryje.

„Dabartis“ № 13.

Lenkų mokytojų susivažiavimo nutarimai.

„Deutsche Warschauer Zeitung“ savo 7 n-je š. m. paduoda šiuos neperseniai įvykusio Varšavoje mokytojų susivažiavimo nutarimus:

I. Pirmasai vidutinėse mokyklose mokytojaujančiųjų susivažiavimas pripažįsta reikala reformuoti mokyklas tautinimo dvasioje. Yra patikrinta, jog tautinė lenkų mokykla plėtotis atitinkamai visuomenės reikalams tegali vien laisvoj ir nepri gulmingoj Lenkų valstybėj.

II. Susivažiavimas ragina Lenkų Mokytojų Draugiją ir Lenkų pradedamųjų mokyklų Mokytojų Sąjungą energiskai imtis bendro darbo, rengiant valstybinės mokyklų organizacijos projektą ir aktyviai ateityje dalyvaujant tos organizacijos vykdinime.

III. Remdamasi prileidimu, jog pamatiniai pedagogijos postulatai sąryšyje su lenkų mokyklos tautinimo dvasia ir turiniu reikalauja tinkamo pastatymo lenkiškų dalykų mokymo, susivažiavimas pripažįsta, jog lenkų kalba, literatura, tėvynės istorijos mokslas o taipgi savo krašto pažinimas reikia padaryti centru bei vyriausiu programos pamatu visuose mokyklos tipuose, paskiriant tiems dalykams kuodaugiausia valandų, o taipgi padarant juos svetimų kalbų mokslo, istorijos, gamtomokslio ir visuotinos geografijos pamatu.

IV. Atsižvelgdamas į tai, jog prideramas jaunimo fizinio žiegu plėtojimas ir taupymas šale vienkart reikalaujamo tvarkaus, sistematiško, produktivaus ir savito darbo, yra vienas iš pamatinių racionalio auklėjimo reikalavimų, susivažiavimas išreiškia įsitikinimą, jog reikia stengtis: 1) mažinti ir centruoti per daug prikimštus mokyklų vadovėlius, o taipgi 2) daryti mokyklą neprigulmingą nuo pašalinių atžvilgių. Mokykla pirm visko privalo būti įstaiga auklėjanti jaunimo dvasios ir kuno žiegas, o ne priemone pagreitintam prisirengimui universitan bei aplamai augštesnėsna mokyklosna.

V. Susivažiavimas nutaria sušaukti vėliausiai vasaros atostogu metu pedagogų susivažiavimą. Išdirbti programa ir sušaukti susivažiavimas pavedama Lenkų Mokytojų Draugijos ir Lenkų pradedamųjų mokytojų Sąjungos valdyboms.

Ko slovėnai nori ir ką žada Austrijai.

Einantis Trieste slovėnų laikraštis „Edinost“ plačiame išanginiame straipsnyje dar kartą išreiškė savo pageidavimus švietimo, mokyklų ir kalbos srityje, šaukdamas: „duokit mums slovėniškas mokyklas, slovėniškus vadovėlius, slovėnišką mūsų vaikų auklėjimą, o mes duosime jums jaunimą ištikimą istoriškoms Austrijos tradicijoms, pasirižusį kiekvienoj valandoj stoti į kovą su italų iredentistais ir vėliau realiausiai palaikyti Austro-Vengrų valstybinės idejos interesus“. Taigi slovėnai gina savo tautinės teises, bet draug turi taipgi ir sąmonę savo valstybinių priedermių.

Čekai valo savo kalbą nuo svetimų žodžių.

Einantis Pragoj dienraštis „Venkov“ praneša, jog vyriausioji mokymo taryba Čekuose netrukus išleisianti tam tikrą įsakymą, kuriuo busią uždrausta čekiškuose mokyklų vadovėliuose vartoti svetimi žodžiai, o taipgi ir naudotis jais aiškinant mokslo dalykus mokyklose. Ligšiol ten to nelabai žiurėta. Panašų įsakymą vokiškoms mokykloms yr išleidusi Vienos švietimo ministerija. Čekai, savo kalbai valyti nuo svetimų žodžių yra jau įsisteigę net atskirą laikraštį „Naša Mova“, kurio programa nun tapo paplatinta uždaviniu—vyti lauk svetimus žodžius taipgi iš viešų prakalbų ir iš pačios spaudos. Neprošali butu ir mums lietuviams panašų savo kalbos valymo darbą rimtai pradėjus.

Didžiausiojo slavisto jubiliejinis veikalas.

Chorvatų laikraštis „Novosti“ praneša, kad profesorius Jagič'as, kuris nun laikoma didžiausiu šios gadynės slavių kalbų žinovu, ketina šiemet užbaigti savo naujausį platų veikalą apie slavistikos įsteigėją „Jurgį Križanič'ą. Mat šiais metais visas kulturingas slavių pasaulis švęs 80 metų Jagičo gimimo ir draug 300 metų Križaničo gimimo sukaktuves. Pietinių slavių spauda, nežiurėdama karo meto, ruošiasi tinkamai surengti tų dviejų jubiliejų šventimą. Prie progos primenam, jog Jagičas kokį laiką buvo Petrogrado universito profesorium, o Jurgis Križanič'as buvo katalikų kunigas ir karštas rytų ir vakarų bažnyčių susivienijimo idėjos šalininkas.

Amerikos mokinių pasižadėjimas.

Amerikos Jungtinių Valsčių mokyklų mokiniai yra padarę šitokią priesaiką:

„Prisiekiu, kad negadinsiu be reikalo medžių, nė gėlių; kad nespiaudysiu į grindis tramvajuose, mokykloje ir išviso kurioj nors viešojoje įstaigoj, kad nemesiu poperio arba valgio likučių gatvėn, sodnan bei kiton viešojoje vieton; kad busiu visuomet su kiekvienu žmogumi mandagus; globosiu paukščius; gerbsiu svetimą nuosavybę vis lygu kaip ir savąją, pasižadu pagalios būti ištikimas ir teisingas valstybės pilietis“...

Kad tai mūsų jaunimas tą savo amerikietišką draugų pasižadėjimą gerai įsidėmētu ir kiekvienas savybėje pasižadētu visa tai taip-pat pildyti!

KALBOS DALYKAI.

Gi.

Kas yra **gi**: ar tai savitas žodis, ar tiktai prikergiamoji po žodžių dalelė? Kiek žinom, šio klausimo nieks da spaudoj nėr gvildenęs.

Gyvoj kalboj sutikti-**gi** kaipo savitas žodis, mums neteko. Bet užtai daug yra žodžių, kurių užpakalyje randame prikergtą dalelę **gi**, pav: argi, betgi, ėgi, irgi, negi, nugi, nejaugi, kaipgi, kodėlgi deltogi, taipgi (taipogi, taiposgi), vėlgi, visgi, kadangi ir tt.

Tie pavyzdžiai pirštu prikišamai parodo:

1) kad gi netur savitumo,

2) kad sintaksės žvilgsniu šitoji dalelė stovi ne žodžių priešakyje, bet užpakalyje.

Tuo budu jei kame randame **gi** sakinio pradžioje, reikia spėti, kad jis čia ne grynas, bet pasidaręs iš **ėgi**. Pav. Kas tai padarė? Gi mes. Ar nepaskolinsi man ratų? Gi imkis ir tt. Čia **gi** yra kilęs iš **ėgi**. Toksai **gi-ėgi**, galima pavadinti **afirmativu**.

Pastaruoju laiku kaskart plačiau imama vartoti sakinių pradžioje **gi** **adversivą** vietoj bet, tačiau, o ir tt. Žmonių kalba šio vartojimo nepateisina. Kaip nesavitas žodis **gi** tegali stovėti vien žodžių užpakalyje, ne pradžioje.

Dr.

Vaikų literatūros žiedai

Pildydamas savo paties sumanymą paduotą 2-me „At.“ n-je p. Mokytojas atsiuntė „Vaikų literatūros skiriun“ šią dailiai perdirbtą žmonių pasaką, kurią mielai noru ir dedame šin n-rin. *Red.*

Kaip vilkas mokinosi kept duona.

Girioje vilkas pasitiko žmogų ir sako: Tai bent šindei, turėsiu gerus pietus, tave suėdęs! Žmogus klausia: „Delko gi tu mane nori suėsti, juk aš tau nieka bloga nėsu padaręs?“ Vilkas į tai: „Delto kad jau trečia diena, kaip esu nieko neėdęs“. Žmogus jam sako: „Jei esi alkanas, tai še duonos, paėsk ir busi sotus“. Vilkui patiko duona; sako: „aš ir norėčiau kept, ale kaip ji padaryt“. Žmogus pradėjo vilką mokyt, kaip ji pagamint; sako: „pirmiausia reikia žemė išart“. Vilkas į tai: „O kai žemę išari, ar gali valgyt?... — „Ne, reikia rugiai pasėti“... — „O kai pasėji, ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia duot užaugt“. — „O kai užauga, ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia rugiai nukirst“. — „O kai nukerti, ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia iškult“. — „O, kai iškuli ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia sumalt“. — „O kai sumali, ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia pakapt“. — „O kai pakėpi, ar gali valgyt?“ — „Ne, reikia atsi-

riekt“. — O kai atsirieki, ar gali valgyt? — „Ne, reikia persižegnot“. — „O kai persižegnoji, ar gali valgyt?“ — „Tada jau gali“. Išgirdęs, kad persižegnojus jau galima duona valgyt, vilkas toliau klausė: „O to jūsų žegnojimosi, ar greit galima išmokti“. Žmogus atsakė: „Kai mums žmonėms, turint ranką, tai visai nesunku; mes žegnotis išmokstam per vieną dieną. Tau gi, vilkel, rankų neturint, prisieitu žegnotis su koja, tai, žinoma, butu kur-kas sunkiau; žegnojimos mokslas galėtu prasižegnoti gal ir kokį mėnesį“. Vilkas pagalvojęs, kad taip daug darbo, o ypač pabugęs taip ilgo žegnojimos mokslo, tarė: „Bala nematė tos tavo duonos; kaip ligšiol apsiėjau jos nekepeš apsieisiu ir toliau“. Tai taręs nuncimpino į girią, palikęs žmogui gyvybę ir sunkų duonos gaminimo darbą.

Mokytojas.

Redakcijos atsakai.

D-gui Mikės Sunui. Tamstos „Svajonėse“ nežymu literatiško talento. Ir turinys ir forma neleidžia jų dėti „Ateitin“. Sakome tai atvirai, pasitikėdami, kad sveikas kiek vėliau ir pats įsitikrinsi, kad taip yra.

D-gui Dukui. Tamstos draugų vardu parašytąjį pasiaiškinimą dedame šin n-rin, palikdami d-gui Ukui teisę atsakyti į Tamstos rašinį atskiru straipsniu. Butu geistina, kad sveiki ir dažniau atsilieptumėt nurodinėdami, kas Tamstoms „Ateity“ atrodo pataisyтина.

D-ui J. M-čiui. Tuo tarpu teeina vien „Ateitis“, „Draugijai“ atgavinti prašymas irgi paduota, bet leidimas kol kas dar nėra gauta.

D-ui Juozui. Tamsta sakais turįs nevieną svarbų klausimą į kuriuos nerandi „Ateityje“ atsako. Labai gaila, kad sveikas neatsiuntei redakcijai tų „svarbių klausimų“ sąrašo. Jo neturėdami, mes nei negalim atspėti, kas Tamstai rupi. Taigi prašytumėm atsiųsti mums tuos savo klausimus, pridavus jiems aiškia formą. Visų jų susyk mes neapsiimame išgliaudyti, bet kiekvieną iš jų atskirai pagvildenti mielu noru bandysime.

D-ui J. T-ui. Labai malonu, kad sveikas interesuojiesi matematikos dalykais. Gaila tik, kad nepaiškinta kokiais. Duoti tam tikrą patarimą tegalima butu vien asmeniškai su Tamsta pasišnekėjus. Redaktorius prima nuo 5-lig 7 val. vakare.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio Spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34.

Balandžio 1917 m.

№ 4 (62).

ALCISTIS

Turīnys.

I. Damijonas de-Veuster'is.	98
II. PRAEITININKAS: Apie vieną žuvusį Ze- maičių miestelį.	106
III. JZ. G-AS: Evangelijų autentiškumas. (T. b.)	109
IV. ZEMĖS DULKĖ: Motinai (Eilės).	119
V. ZEMĖS DULKĖ: Meilė (Eilės).	120
VI. ZEMĖS DULKĖ: Broliui A. (Eilės).	121
VII. ZEMĖS DULKĖ: * * * (Eilės).	121
VIII. ZEMĖS DULKĖ: Kun. Petrui L. (Eilės).	122
IX. TYRO DUKTĖ: Varpai	123
X. TYRO DUKTĖ: Našlaitė.	125
